

Development of a Short Form of the Marital Boundaries Questionnaire Based on Islamic Sources and Examination of Its Psychometric Properties

Jafar Houshyari¹ , Hassan Taqiyan²

1. Assistant Professor, Department of Psychology, Islamic Human Sciences Higher Education Complex, Al-Mustafa International University, Qom, Iran (Corresponding Author).

j.houshyari@yahoo.com

2. Assistant Professor, Department of Psychology, Islamic Human Sciences Higher Education Complex, Al-Mustafa International University, Qom, Iran.

Hasan_Taqiyan@miu.ac.ir

Received: 2024/12/14; Accepted: 2025/04/21

Extended Abstract

This study aimed to develop a short form of the Marital Boundaries Questionnaire (MBQ) based on Islamic sources and to examine its psychometric properties. The original MBQ, designed by Houshyari (2020), consisted of 66 items. The present research sought to produce a shorter version while maintaining validity and reliability.

The population included 542 married men and women from Qom, selected via convenience sampling. Inclusion criteria were informed consent, no use of psychological services in the past two months and at least two years of marital cohabitation. Marital boundaries refer to Islamic mandatory and non-mandatory teachings regarding spousal relationships, defining the scope of interaction between partners.

Methodology: This research employed a non-experimental, cross-sectional psychometric approach. To reduce items, confirmatory factor analysis (CFA) and inter-item correlations were used. Items with factor loadings below 0.3 or high correlations with other items—considering theoretical and content validity—were removed.

Reliability was assessed using Cronbach's alpha, and validity through correlation with the original form and CFA. Agreement between the original and short forms in classifying respondents was evaluated using the kappa coefficient.

A sample of 542 participants was considered appropriate, as a sample size of around 500 is "very good" for factor analysis (Houman, 2012). The original MBQ measured six subcomponents:

1. Marital-specific commitment
2. Sexual interaction boundaries
3. Non-sexual interaction boundaries
4. Exclusive psycho-physical space
5. Marital-family confidentiality
6. Reciprocal expectations

The data analysis proceeded in two stages:

1. Inter-item correlations were examined; items with acceptable psychometric properties were retained.
2. Factor loadings were considered to select items with the highest loadings per component, using a cutoff of 0.3. Items below this threshold were removed.

Results: The final short form included 35 items and five main components:

1. Marital-specific commitment (4 items)
2. Sexual interaction boundaries (5 items)
3. Non-sexual interaction boundaries (14 items)
4. Marital-family confidentiality (6 items)
5. Exclusive psycho-physical space (6 items)

Reliability: Cronbach's alpha for the total questionnaire was 0.89, and for subcomponents ranged from 0.72 to 0.83, indicating good internal consistency comparable to the original form.

Validity: Correlation between scores of the short and original forms was 0.96 for the total score, and 0.90–0.95 for the subcomponents. The kappa coefficient for classification agreement was 0.79 for the total score and 0.75–0.83 for the subcomponents, demonstrating high concordance between forms.

Discussion and Conclusion: The short form of the Marital Boundaries Questionnaire (MBQ), consisting of 35 items, demonstrates satisfactory validity and reliability and can serve as an effective tool in family-related research within Islamic societies. Reducing the number of items without compromising content or construct validity allows for quicker and broader administration. Moreover, the merging of the “reciprocal expectations” component with the “non-sexual interaction boundaries” component due to conceptual overlap was one of the key findings of this study.

The statistical analysis combined with theoretical considerations resulted in a 35-item questionnaire measuring five components: marital-specific commitment, sexual interaction boundaries, non-sexual interaction boundaries, marital-family confidentiality, and exclusive psycho-physical space. The correlation between the short and original forms was 0.96, indicating that the short form explains approximately 92% of the variance in responses compared to the original questionnaire.

The primary reason for item reduction was the presence of several items with overlapping content. During the development of the original questionnaire, the researcher included multiple items with different phrasings for each indicator to ensure that if any items were later removed during validity, reliability, or standardization processes, the content validity of the questionnaire would remain intact. In creating the short form, the best-performing items with the highest factor loadings were selected.

Research Institute of
Hawzah and University

Studies in Islam & Psychology (PSY)

Journal homepage: <https://islamicpsy.rihu.ac.ir>

Original Article

The process also revealed that items from the “reciprocal expectations” component were conceptually very similar to items in the “non-sexual interaction boundaries” component. Statistical analyses confirmed this overlap, so the items from these two components were combined under the “non-sexual interaction boundaries” label.

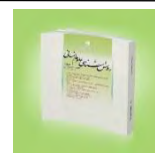
In the original MBQ, reciprocal expectations refer to spouses’ interactions and mutual expectations regarding their rights and responsibilities, including male management and supervision, acceptance of male authority and management by the wife, adherence to qualitative family management standards by the husband, economic cooperation between spouses, shared spiritual and religious space, and protection of each other’s reputation and property. Although independent attention to reciprocal expectations has significant effects on family interactions, given the nature of these interactions, they can also be considered a specific type of non-sexual interaction.

Non-sexual interaction boundaries in the original questionnaire include all non-mandatory moral rules and etiquettes of spousal interactions, which in the Qur’an are referred to as “mo‘asharat ma‘ruf” (appropriate interaction) in times of agreement and “imsak bi ma‘ruf” or “separation bi ma‘ruf wa ihsan” in case of marital conflicts. Examples include respecting the spouse’s family, fulfilling emotional needs, verbal expressions of affection, greeting and farewelling each other, politeness, overlooking minor faults, gift-giving, and cooperation in religious and worldly affairs. These represent ethical marital boundaries.

The short form of the MBQ retains all the main features of the original questionnaire, including a precise theoretical foundation based on Islamic teachings, as well as satisfactory validity and reliability. Due to its reduced number of items and focus on those with the highest factor loadings, it offers improved practical applicability and efficiency for research purposes.

Keywords: Family, Marital Boundaries, Psychometric Properties, Short Form Questionnaire, Factor Analysis.

Cite this article: Jafar Houshyari & Hassan Taqiyan. (2025). “Development of a Short Form of the Marital Boundaries Questionnaire Based on Islamic Sources and Examination of Its Psychometric Properties”, *Studies in Islam and Psychology*, 19(37): 1-16.

تدوین فرم کوتاه پرسشنامه مرزهای زوجینی براساس منابع اسلامی و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی آن

جعفر هوشیاری^۱، حسن تقییان^۲

۱. استادیار، گروه روان‌شناسی، مجتمع آموزش عالی علوم انسانی اسلامی، جامعه المصطفی العالمیه، قم، ایران (نویسنده مسئول).

j.houshyari@yahoo.com

۲. استادیار، گروه روان‌شناسی، مجتمع آموزش عالی علوم انسانی اسلامی، جامعه المصطفی العالمیه، قم، ایران.

Hasan_Taqiyan@miu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۹/۲۴؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۰۱

چکیده گسترده

این پژوهش با هدف تدوین فرم کوتاه پرسشنامه مرزهای زوجینی براساس منابع اسلامی و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی آن انجام شد. پرسشنامه اصلی مرزهای زوجینی را هوشیاری (۱۳۹۹) با ۶۶ گویه طراحی کرده که این مطالعه به دنبال ارائه نسخه کوتاه‌تر با حفظ روایی و پایایی بوده است. جامعه آماری شامل ۵۴۲ نفر از مردان و زنان متأهل شهر قم بود که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ملاک‌های ورود به مطالعه شامل رضایت آگاهانه، عدم استفاده از خدمات روان‌شناختی در دو ماه گذشته و زندگی مشترک دست‌کم دو ساله بود. مرزهای زوجینی، آموزه‌های اسلامی الزامی و غیرالزامی ناظر به روابط زوجین است که حدود تعاملات آنان با یکدیگر را مشخص می‌سازد.

روش پژوهش: این تحقیق از نوع غیرآزمایشی مقطعی با رویکرد روان‌سنجی بود. برای کاهش گویه‌ها از تحلیل عاملی تأییدی و همبستگی بین گویه‌ها استفاده شد. گویه‌هایی با بار عاملی کمتر از ۰/۳ و همبستگی بالا با گویه‌های دیگر با در نظر گرفتن ملاحظات نظری و روایی محتوایی حذف شدند. پایایی پرسشنامه با ضریب آلفای کرونباخ و روایی آن از راه همبستگی با فرم اصلی و تحلیل عاملی تأییدی بررسی شد؛ همچنین همسانی طبقه‌بندی پاسخ‌دهندگان در دو فرم با استفاده از ضریب کاپا ارزیابی گردید. جامعه هدف این تحقیق را همه زنان و مردان متأهل شهر قم تشکیل داده‌اند. با توجه به آنکه تدوین نسخه کوتاه پرسشنامه نیازمند استفاده از تحلیل عاملی بوده و انتخاب نمونه به بزرگی ۵۰۰ نفر برای انجام تحلیل عاملی «خیلی خوب» بوده است (هومن، ۱۳۹۱)، از جامعه یادشده ۵۴۲ نمونه به صورت در دسترس انتخاب شدند. ابزار گردآوری اطلاعات در این تحقیق نسخه اصلی پرسشنامه مرزهای زوجینی بود. پرسشنامه ۶۶ سؤالی مرزهای زوجینی خانواده در سال ۱۳۹۹ به وسیله هوشیاری براساس آموزه‌های اسلامی ساخته و ویژگی‌های روان‌سنجی آن بررسی شده است و شش زیرمؤلفه را اندازه‌گیری می‌کند: تعهد خاص زناشویی، مرزهای تعاملات جنسی زوجین، مرزهای تعاملات غیرجنسی زوجین، فضای روانی فیزیکی اختصاصی، رازداری خانوادگی زناشویی و حدود انتظارات دوسویه. روش تحلیل داده‌ها در پژوهش حاضر متناسب با هدف پژوهش و ارائه نسخه کوتاه پرسشنامه ۶۶ گویه‌ای مرزهای زوجینی بود که کاهش تعداد سؤالات پرسشنامه در دو مرحله انجام شد؛ در مرحله اول همبستگی بین سؤالات مؤلفه‌های پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت. سؤالاتی سنجی مطلوب بود باقی ماند و بقیه سؤالات حذف شد. در مرحله دوم پس از حذف سؤالاتی که در مرحله اول مشخص که دارای ویژگی‌های روان شده بودند، به منظور انتخاب سؤالاتی که بالاترین بار عاملی را روی هر یک از مؤلفه‌ها داشتند از مقدار برش ۰/۳ استفاده شد. در این مرحله سؤالاتی که دارای بار عاملی کمتر از ۰/۳ بودند برای حذف مشخص شدند. به منظور بررسی پایایی فرم کوتاه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده

Research Institute of
Hawzah and University

مطالعات اسلام و روان شناسی

Journal homepage: <https://islamicpsy.rihu.ac.ir>

نوع مقاله: پژوهشی

گردید. برای تعیین میزان همسانی دو فرم در طبقه‌بندی پاسخگویان از میانه استفاده شد. به ازای نمره کل و هر یک از مؤلفه‌ها نمونه پاسخگویان به دو دسته افراد با نمره زیر میانه و بیشتر از میانه تقسیم شدند.
یافته‌ها: فرم کوتاه نهایی شامل ۳۵ گویه و پنج مؤلفه اصلی شد:

۱. تعهد خاص زناشویی (۴ گویه)؛

۲. حدود تعاملات جنسی زوجین (۵ گویه)؛

۳. حدود تعاملات غیرجنسی زوجین (۱۴ گویه)؛

۴. رازداری خانوادگی (۶ گویه)؛

۵. فضای روانی - فیزیکی اختصاصی (۶ گویه).

پایایی: آلفای کرونباخ کل پرسشنامه ۰/۸۹ و برای مؤلفه‌ها بین ۰/۷۲ تا ۰/۸۳ بود و پایایی فرم کوتاه نزدیک به فرم اصلی و در حد مطلوب گزارش شد.

روایی: همبستگی بین نمرات دو فرم ۰/۹۶ برای کل پرسشنامه و بین ۰/۹۰ تا ۰/۹۵ برای مؤلفه‌ها بود. ضریب توافق کاپا برای طبقه‌بندی پاسخ‌دهندگان ۰/۷۹ و برای مؤلفه‌ها بین ۰/۷۵ تا ۰/۸۳ بود که نشان‌دهنده همسانی بالا بین دو فرم است.

بحث و نتیجه‌گیری: فرم کوتاه پرسشنامه مرزهای زوجینی با ۳۵ گویه از روایی و پایایی مناسب برخوردار است و می‌تواند به‌عنوان ابزاری کارآمد در پژوهش‌های مرتبط با خانواده در جوامع اسلامی به کار رود. کاهش گویه‌ها بدون آسیب به روایی محتوایی و سازه‌ای، امکان اجرای سریع‌تر و گسترده‌تر را فراهم می‌کند؛ همچنین ادغام مؤلفه «حدود انتظارات دوسویه» با «حدود تعاملات غیرجنسی» به دلیل قرابت مفهومی از یافته‌های کلیدی این پژوهش بود.

حاصل تجزیه و تحلیل آماری داده‌های پژوهش جدید و ترکیب آن با ملاحظات نظری، پرسشنامه‌ای با ۳۵ گویه بوده که چهار مؤلفه «تعهد خاص زناشویی»، «حدود تعاملات جنسی زوجین»، «حدود تعاملات غیرجنسی زوجین»، «رازداری خانوادگی» و «فضای روانی - فیزیکی اختصاصی زوجین» را می‌سنجد. همبستگی نتایج حاصل از فرم کوتاه و فرم اصلی ۰/۹۶ است که نشان می‌دهد این فرم کوتاه می‌تواند ۰/۹۲ واریانس پاسخ‌ها به فرم اصلی را تبیین کند.

مهم‌ترین دلیل حذف گویه‌ها، وجود چند گویه با محتوای همسان بود؛ از آنجاکه در زمان تدوین نسخه اصلی پرسشنامه، محقق تلاش کرده بود تعداد گویه‌های بیشتری طراحی کند و برای هر نشانگر چندین گویه با عبارت‌پردازی‌های مختلف قرار دهد تا چنانچه به هر دلیل برخی از گویه‌ها در روند بررسی روایی و پایایی و هنجاریابی حذف شدند، روایی محتوایی پرسشنامه دچار آسیب جدی نشود؛ در فرایند تدوین نسخه کوتاه پرسشنامه از بین گویه‌های یادشده بهترین گویه‌ها انتخاب شدند که بیشترین بار عاملی را به همراه داشتند. فرایند تدوین نسخه کوتاه پرسشنامه نشان دادن گویه‌های مؤلفه «حدود انتظارات دوسویه» از نظر محتوایی قرابت زیادی به گویه‌های مؤلفه «حدود تعاملات غیرجنسی زوجین» دارد. تحلیل‌های آماری نیز این قرابت محتوایی را تأیید کرد؛ بنابراین گویه‌های این دو مؤلفه در هم ترکیب شد و با عنوان مؤلفه «حدود تعاملات غیرجنسی زوجین» قرار گرفت. در پرسشنامه اصلی مرزهای زوجینی، حدود انتظارات دوسویه شامل تعاملات همسران و محدوده انتظارات آنان از یکدیگر در رابطه با حقوق و تکالیف طرفینی است. اعمال مدیریت و سرپرستی از سوی مرد، پذیرش اقتدار و مدیریت مرد از سوی زن، پابندی مرد به حدود کیفی مدیریت خانواده، پابندی زوجین به حدود اقتصادی طرفینی، حریم مشترک معنویت و دینداری و محافظت از آبرو و اموال همدیگر است. هرچند توجه به حدود انتظارات دوسویه به‌صورت مستقل در تعاملات اعضای خانواده آثار زیادی دارد، اما با توجه به ماهیت این نوع تعاملات، می‌توان آن را نوع خاصی از تعاملات غیرجنسی نیز تعبیر کرد. در پرسشنامه اصلی حدود تعاملات غیرجنسی عبارت است از تمامی قوانین و آداب اخلاقی غیرالزامی تعاملات همسران که در قرآن کریم با اصطلاح «معاشرت معروف» در زمان تفاهم و «امساک به معروف» یا «جدایی به معروف و احسان» در صورت تعارضات زناشویی یک و دوطرفه تعبیر شده است. نفوذپذیری در مقابل خانواده اصلی و نفوذپذیری در برابر همسر ارضای نیازهای عاطفی طرفینی و ابراز محبت زبانی، بدرقه و استقبال زوجین نسبت به یکدیگر، خوش‌زبانی و نادیده گرفتن برخی لغزش‌ها، خرید هدیه و سوغات و تعاون و همکاری در امور دینی و دنیوی از مصادیق معاشرت معروف و مرزهای اخلاقی زوجینی است. فرم کوتاه پرسشنامه مرزهای زوجینی افزون بر اینکه واجد همه ویژگی‌های پرسشنامه اصلی شامل مبنای نظری دقیق و مبتنی بر معارف اسلامی و روایی و پایایی مناسب است، به دلیل تعداد گویه‌های کمتر و پرداختن به گویه‌هایی که با بیشترین بار عاملی، نشانگرها را می‌سنجد، می‌تواند در پژوهش‌ها کارایی بهتر و بیشتری داشته باشد.

Research Institute of
Hawzah and University

مطالعات اسلام و روان شناسی

Journal homepage: <https://islamicpsy.rihu.ac.ir>

نوع مقاله: پژوهشی

محدودیت‌ها و پیشنهادات: محدودیت جامعه آماری به شهر قم ممکن است تعمیم‌پذیری نتایج را تحت‌تأثیر قرار دهد؛ بر این اساس پیشنهاد می‌شود این پرسشنامه در سایر جوامع اسلامی نیز هنجاریابی شود.
واژگان کلیدی: خانواده، مرزهای زوجینی، ویژگی‌های روان‌سنجی، فرم کوتاه پرسشنامه، تحلیل عاملی.

استناد: جعفر هوشیاری، حسن تقییان. (۱۴۰۴). «تدوین فرم کوتاه پرسشنامه مرزهای زوجینی براساس منابع اسلامی و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی آن». *مجله مطالعات اسلام و روانشناسی*، ۱۹(۳۷): ۱-۱۶.

۱. مقدمه

خانواده رکن اصلی جامعه و زمینه‌ساز تعالی انسان است و مهم‌ترین هدف ازدواج، یعنی «رسیدن به آرامش و سلامت روانی» در کانون خانواده حاصل می‌شود (محمدی ری‌شهری، ۱۳۸۹)، اما همیشه خانواده کارکرد خود را به‌صورت مناسبی نپیموده و عواملی چون گذر از سبک زندگی سنتی به مدرنیته، تغییر نظام خانواده‌ها، سست شدن روابط عاطفی، کارآمد نبودن الگوهای ارتباطی و کنترلی و فشارهای شغلی و اجتماعی می‌تواند در بروز تعارض بین همسران و ازهم‌پاشیدگی خانواده‌ها مؤثر باشد (کلاگ و نیماند، ۲۰۲۱)^۱؛ همچنین دوری از تعالیم اسلامی یکی از عوامل مهم رخداد آسیب‌های یادشده به شمار می‌رود. در رویکرد سیستمی خانواده منظومه‌ای است دارای دست‌کم سه زیرمنظومه^۲ زوجینی،^۳ والدینی^۴ و همشیره‌ها^۵ که هر کدام از آنها دارای مرزهای تعاملی خاصی هستند و کم و کیف تعامل افراد با یکدیگر و نیز با زیرمنظومه‌های دیگر را تعیین می‌کند که از آنها به مرزهای خانواده^۶ تعبیر می‌شود. زیرمنظومه زوجینی زیربنایی‌ترین زیرمنظومه خانواده است که دارای مرزهای خاصی است که به دلیل اهمیت بالای زوجین و زیرمنظومه آنها، در صورت خلل در مرزهای آن، کل خانواده دچار آسیب‌های فراوان می‌شود (هوشیاری، ۱۳۹۹، الف).

براساس نظر روان‌شناسان، مرزها خطوط استعاری هستند که فرد، زیرنظام یا نظام را از یکدیگر و از محیط بیرون جدا می‌کنند (گلدنبرگ و گلدنبرگ، ۱۳۹۸) و به اموری مانند روابط کلامی و غیرکلامی میان افراد و موضوعات عاطفی در درون خانواده مربوط می‌شود. اینکه در یک رابطه تعاملی خاص در خانواده چه کسی حضور دارد و چه کسی بیرون از آن جای دارد نشان‌دهنده مرزها در خانواده است (دوردویچ و روکا گیرونا، ۲۰۱۶)^۷.

در تحقیقات براساس آموزه‌های اسلامی نیز مرزهای خانواده مورد توجه ویژه واقع شده، تا آنجا که شرط دستیابی به اهداف والای ازدواج و حتی شرط صلح زوجین پس از تعارض، پابندی به مرزهای تعاملاتی زوجینی بیان شده است^۸ (ر.ک: روم، ۲۱ و ۲۲). هرچه این حدود و مرزها بیشتر رعایت گردد، کارایی و همبستگی اعضای خانواده بهتر می‌شود و خانواده زمینه رشد و تعالی اعضا را فراهم خواهد کرد (هوشیاری و همکاران، ۱۳۹۹، الف). از دیدگاه قرآن کریم تمام آموزه‌های رفتاری و اخلاقی الزامی و غیرالزامی که قوانین حاکم بر تعاملات، کیفیت و کمیت ارتباط اعضای خانواده را مشخص می‌کنند و حدود رفتاری اعضا و زیرنظام‌ها در تعامل با یکدیگر و همچنین فضای اختصاصی روانی - فیزیکی برای افراد و زیرنظام‌ها را نشان می‌دهند، تبیین‌کننده مرزهای خانواده هستند. این مرز مربوط به قوانین قرآنی ناظر به تعاملات زوجین است که یا قطعی و الزام‌آورند و قابل توافق و تغییر از سوی زوجین نیستند و یا انعطاف‌پذیرند و زوجین می‌توانند در مورد کمیت و کیفیت عملیاتی‌سازی آنها توافق کنند. مرزهای زوجینی با هدف تعالی فرد و خانواده، حفظ عفت و سلامت دینی، اخلاقی و روانی اعضای خانواده و تحقق اهداف والای ازدواج و تشکیل خانواده تبیین شده است؛ ازاین‌رو برای کارآمدی و انسجام خانواده باید مرزهای تعاملاتی اعضای خانواده به‌ویژه همسران مشخص و حفظ شوند (همان).

با توجه به قداست و ارزشمندی استحکام خانواده از نظر اسلام، مرزهای زوجینی یا همان اوامر و نواهی الهی مرتبط با تعاملات زوجینی در اسلام به روشنی بیان شده است که برخی از آنها عبارتند از: تعهد خاص زناشویی، مرزهای تعاملات جنسی زوجین، مرزهای تعاملات غیر جنسی زوجین، فضای روانی - فیزیکی اختصاصی، رازداری خانوادگی - زناشویی و حدود انتظارات دوسویه. انحصار روابط جنسی - عاطفی در تعامل با همسر همان تعهد خاص زناشویی و از مرزهای زوجینی مورد تصریح قرآن کریم است^۹؛ بنابراین مرزهای زوجینی، آموزه‌های اسلامی الزامی و غیرالزامی ناظر به روابط زوجین می‌باشد که حدود تعاملات آنان با یکدیگر را مشخص می‌سازد.

1. Klug & Niemand

2. subsystem

3. Spousal subsystem

4. Parent - child subsystem

5. Sibling subsystem

6. Family Boundaries

7. Djurdjevic & Roca Girona

۸. وَفَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدُ حَتَّى تَخْرُجَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ (بقره، ۲۳۰).

۹. «وَالَّذِينَ هُمْ لِزُجُوجِهِمْ حَافِظُونَ* إِلَّا عَلَى أَزْوَاجِهِمْ...» (مؤمن، ۵-۶ و معارج، ۲۵).

ادیان آسمانی، روابط جنسی خارج از ازدواج را قابل قبول نمی‌دانند (سالاری‌فر، ۱۳۹۵) و تأکید دارند که زوجین باید تنها با همسران خود رابطه عاطفی - جنسی داشته باشند، در این روابط از مرزهای شرعی تجاوز نکرده^۱ و مرتکب ارتباط‌های جنسی نامشروع و ویرانگر نشوند.^۲ در متون اسلامی و روان‌شناختی نیز پیامدهای زیانباری برای تجاوز از مرزهای زوجینی ذکر شده است (ر.ک: صدوق، ۱۴۱۳، ج ۴، ص ۳۶۵؛ متقی هندی، ۱۴۰۹، ج ۱۶، ص ۲۷). وارد نشدن در حریم جنسی دیگران با نگاه، کلام، رفتار و حتی محدود کردن فکر به همسر و خودآرایی برای همسر، کیفیت و کمیت تعاملات زوجین خارج از حریم خصوصی همسران را مشخص کرده، و از مرزهای زوجینی به شمار می‌رود.

در این باره فضای روانی - فیزیکی ویژه همسران و رازداری زناشویی نیز از جمله مرزهای زوجینی است که به تأکید قرآن کریم باید مورد توجه قرار گیرد. خداوند متعال در آیه ۵۸ سوره مبارکه نور می‌فرماید: «ای کسانی که ایمان آورده‌اید، باید کسانی که برده ملک شمایند و کسانی از شما که به سن بلوغ نرسیده‌اند در سه وقت باز شما اجازه بگیرند، قبل از نماز صبح و هنگام ظهر که لباس‌های خود را وامی‌نهیید».^۳ براساس «ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ» ذکر این اوقات موضوعیت ندارد و هر زمان احتمال خلوت وجود داشت، لازم و واجب است اذن گرفته شود و خلوت به معنای زمانی می‌باشد که زوجین لباس از تن بیرون می‌کنند و امکان و احتمال روابط نزدیک عاطفی - جنسی وجود دارد (طبرسی، ۱۴۱۰، ج ۱۷، ص: ۱۶۹؛ ثعلبی، ۱۴۲۲، ج ۷، ص: ۱۱۷؛ فراء، ۱۳۵۹، ج ۲، ص ۲۶۰؛ طبری، ۱۴۱۲، ج ۱۸، ص: ۱۲۴-۱۲۵) و در اینجا می‌توان به حفظ اسرار همسر، حفظ حریم روانی - جنسی، رازداری در مورد جزئیات آمیزش جنسی به‌عنوان مصادیقی از این مرز اشاره کرد. مرزهای اخلاقی به معنای مباشرت معروف^۴ نیز از حدود تعاملات همسران می‌باشد که نفوذپذیری نسبت به همسر از لوازم آن است (هوشیاری، ۱۳۹۹ ب). با توجه به اینکه مبنای شکل‌گیری صمیمیت براساس اطمینان و احترام متقابل می‌باشد (باگاروزی، ۲۰۱۵)؛ بنابراین وجود مرزهای تعاملاتی روشن سبب ایجاد و شکوفایی صمیمیت زوجینی و درنهایت انسجام خانواده می‌شود (جان‌بزرگی، ۱۳۹۸).

ناظر به اهمیت توجه به موضوع مرزهای خانواده در دو تحقیق تلاش شده است که مرزهای خانواده مورد سنجش قرار گیرد. کیانی چلمردی و همکاران پرسشنامه‌ای را با در نظر گرفتن نظریه خانواده‌درمانی ساختاری مینوچین به‌منظور سنجش مرزهای خانواده و تشخیص بهنجار، به‌هم‌تنیده یا گسسته بودن مرزهای خانواده طراحی کردند. این پرسشنامه در جامعه دانش‌آموزان شهر ساری هنجاریابی شده است. پرسشنامه اولیه در تحقیق یادشده شامل سی سؤال بوده که پس از بررسی همسانی درونی و روایی سازه (با استفاده از تحلیل عاملی اکتشافی و تأییدی) نه سؤال به‌عنوان سوالات نهایی مشخص شد که سه مؤلفه مرزهای بهنجار، مرزهای به‌هم‌تنیده و مرزهای گسسته را می‌سنجد. با توجه به اینکه جامعه هدف این تحقیق را دانش‌آموزان تشکیل می‌دهند، این جامعه هدف برای اظهارنظر در مورد ویژگی‌های خانواده و به‌صورت ویژه‌تر مرزهای زوجینی کامل نیست؛ همچنین تمرکز این پرسشنامه بر طبقه‌بندی خانواده‌ها در قالب مرزهای سه‌گانه بهنجار، به‌هم‌تنیده و گسسته است و به جزئیات مرزهای خانواده و سنجش مراعات آنها یا عدم مراعات آنها وارد نشده است؛ بنابراین می‌توان گفت پرسشنامه یادشده برای سنجش جزئیات روابط اعضای خانواده و به‌صورت ویژه روابط بین همسران و مرزهای زوجینی کامل نیست.

در پژوهش دیگری هوشیاری و همکاران با محوریت قرآن کریم و روایات تفسیری به بررسی مرزهای خانواده در اسلام پرداختند و الگویی شامل ۵ مرز مرتبه اول، ۱۵ مرز مرتبه دوم و ۶۴ مرز مرتبه سوم ارائه دادند که با فرهنگ اسلامی - ایرانی و آموزه‌های دینی اسلام تطابق حداکثری دارد. براساس الگوی یادشده پرسشنامه‌ای با ۱۶۴ گویه طراحی شد که پنج مرز عام، زوجینی، والدینی، خواهران - برادران و بیرونی را می‌سنجد. پرسشنامه ۱۶۴ گویه‌ای مذکور مشتمل بر شش پرسشنامه خاص است که هرکدام از آنها یک بعد از ابعاد مرزهای خانواده را مورد سنجش قرار می‌دهد؛ این پرسشنامه‌ها عبارتند از: مرزهای عام خانواده با ۳۹ گویه، مرزهای بیرونی خانواده با ۱۴ گویه، مرزهای زوجینی با ۶۶ گویه، مرزهای والدینی با ۳۴ گویه، مرزهای برادران - خواهران با ۱۱ گویه. همه این پرسشنامه‌ها دارای روایی، پایایی، شیوه نمره‌گذاری و تفسیر نمرات هستند و در تحقیقات بسیاری از آنها استفاده شده است. همچنین به‌منظور بررسی روایی و پایایی پرسشنامه جامع و همه پرسشنامه‌های خاص از روایی محتوایی (مراجعه به متخصصان)، و روایی سازه (استفاده از تحلیل عاملی، بررسی

۱. «وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ بَلْ أَشْتَمَ قَوْمٌ عَادُونَ» (شعراء، ۱۶۶).

۲. عن رسول الله ﷺ: زنا وارد هر خانه‌ای شود، آن را ویران می‌کند (صدوق، ۱۴۰۳، مجلس ۶۲، ص ۳۹۸).

۳. «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَذِذْكُمْ اللَّهُ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يُلَاقُوا أَلْهَمَ مِنْكُمْ ثَلَاثٌ...» (نور، ۵۸).

۴. «لَا يَجِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرْتَوُوا نِسَاءَكُمْ وَلَا تَعْضَلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْنَهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبِينَةٍ وَ عَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ» (نساء، ۱۹).

همبستگی‌ها و مقایسه گروهی) و پایایی همسانی درونی (ضریب آلفای کرونباخ) استفاده شده است.

در پژوهش یادشده با برجسته‌سازی زیرمنظومه همسران، این زیرمنظومه را رکن سلامت و تکامل خانواده معرفی می‌کند. این زیرمنظومه در اندیشه قرآنی جایگاه ویژه‌ای دارد؛ ازاین‌رو حجم بالایی از آموزه‌های قرآنی خانواده به این زیرمنظومه ارتباط دارد. قرآن با نظام‌مندسازی تعاملات عاطفی - جنسی همسران در چارچوب‌های دینی به‌دنبال ایجاد فضای آرام و صمیمی ارضای نیازهای روانی - جنسی و تکامل زوجین و زمینه‌سازی برای ایفای مطلوب نقش والدینی است؛ در واقع مرزهای قرآنی زوجینی رفتارها و روابط همسران را در جهت دستیابی به اهداف ازدواج و خانواده سامان می‌بخشد. قرآن با تعیین ابتدا و انتهای انتظارات اعضا از یکدیگر و کنترل مرزهای اطلاعاتی خانواده زمینه‌های آرامش فردی را فراهم می‌آورد، در درون خانواده برای هر فرد و زیرمنظومه حریمی معین و دیگران را به حفظ آن ملزم می‌کند؛ همچنین گستره انتظارات متقابل والدین و فرزندان و برادران - خواهران از یکدیگر را مشخص کرده تا بدانند در تعامل با یکدیگر تا چه حدی می‌توانند پیش بروند.

با توجه به اهمیت فوق‌العاده مرزهای خانواده و به‌ویژه مرزهای زوجینی در تضمین سلامت کارکرد خانواده در سال‌های گذشته، تحقیقات بسیاری با استفاده از پرسشنامه مرزهای زوجینی تلاش کرده‌اند ارتباط این مرزها با سایر متغیرهای تأثیرگذار حوزه خانواده را بررسی کنند یا بسته‌هایی آموزشی - درمانی برای بهبود مرزهای خانواده ارائه دهند. نیاز جامعه علمی به استفاده از ابزار مناسب با حداقل تعداد گویه‌ها در تحقیقات علمی، نشان‌دهنده ضرورت تلاش برای طراحی نسخه‌ای کوتاه از پرسشنامه مرزهای زوجینی است؛ بر این اساس هدف اصلی پژوهش حاضر تهیه نسخه کوتاه پرسشنامه مرزهای زوجینی و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی آن است.

۲. روش

با توجه به آنکه هدف این پژوهش تدوین فرم کوتاه پرسشنامه مرزهای زوجینی و بررسی ویژگی‌های روان‌سنجی آن است؛ از این‌رو روش تحقیق این پژوهش غیرآزمایشی، مقطعی و از نوع مطالعات روان‌سنجی است. جامعه هدف این تحقیق را همه زنان و مردان متأهل شهر قم تشکیل دادند. از آنجاکه تدوین نسخه کوتاه پرسشنامه نیازمند استفاده از تحلیل عاملی بود و انتخاب نمونه به بزرگی ۵۰۰ نفر برای انجام تحلیل عاملی «خیلی خوب» است (هومن، ۱۳۹۱)؛ از جامعه یادشده ۵۴۲ نمونه به‌صورت در دسترس انتخاب شد. رضایت کامل برای شرکت در تحقیق، عدم استفاده از خدمات روان‌شناختی در حوزه خانواده در دو ماه گذشته، متأهل بودن و زندگی با همسر در دو سال گذشته به‌عنوان ملاک‌های ورود به تحقیق مورد نظر قرار گرفت. بدین ترتیب افرادی که بر اثر طلاق یا فوت، همسر خود را از دست داده بودند یا کمتر از دو سال از ازدواج آنها گذشته بود در این تحقیق مورد بررسی قرار نگرفتند.

۳. ابزار گردآوری داده‌ها

در این پژوهش، نسخه اصلی پرسشنامه مرزهای زوجینی بود. پرسشنامه ۶۶ سؤالی مرزهای زوجینی خانواده در سال ۱۳۹۹ از سوی هوشیاری براساس آموزه‌های اسلامی ساخته و ویژگی‌های روان‌سنجی آن بررسی شده است که شش زیرمولفه تعهد خاص زناشویی، مرزهای تعاملات جنسی زوجین، مرزهای تعاملات غیرجنسی زوجین، فضای روانی - فیزیکی اختصاصی، رازداری خانوادگی - زناشویی و حدود انتظارات دوسویه را اندازه‌گیری می‌کند. روایی ابزار با روش تحلیل عاملی تأیید و پایایی آن با روش آلفای کرونباخ ۰/۹۲ محاسبه شد. به‌منظور بررسی روایی سازه و برآورد پارامترهای گویه‌ها، پرسشنامه ۶۶ گویه‌ای بر روی نمونه‌ای ۵۰۸ نفری از جامعه آماری اجرا شد. نتایج تحلیل عاملی تأییدکننده روایی سازه پرسشنامه و مرزهای زوجینی است و کلیه شاخص‌ها نشان‌دهنده برازش مناسب مدل تحلیل عاملی تأییدی پرسشنامه مرزهای زوجینی بود. به‌عنوان شاهی بر روایی سازه، میانگین نمره دو گروه از پاسخگویان با هم مقایسه شد. نتایج نشان داد به‌صورت معناداری میانگین نمره مرز در گروه پاسخگویان دارای اختلال خانواده کمتر از میانگین نمره در خانواده‌های عادی است و پرسشنامه به‌خوبی توانسته بین دو گروه خانواده‌های عادی و دارای اختلال خانوادگی تفکیک قائل شود. نمره‌گذاری گویه‌های این پرسشنامه به‌صورت لیکرت چهار درجه‌ای است؛ بنابراین حداکثر نمره آزمودنی در این پرسشنامه ۲۶۴ و کمترین نمره ۶۶ است. پرسش‌های ۱۱-۱۷-۲۵-۳۲-۳۴-۳۵-۳۷-۴۳-۴۵-۴۶-۴۷-۵۰-۵۱-۵۲-۵۳-۵۵-۵۸-۶۱-۶۲-۶۴-۶۶ به‌صورت

معکوس نمره‌گذاری می‌شوند. نمره بالا در این پرسش‌ها نشان‌دهنده مطابقت تعاملات آنان با معیارهای دینی، نگرش مثبت زوجین نسبت به یکدیگر و پایبندی آنان به قوانین اخلاقی و حقوقی زیرمنظومه زوجینی است و از بهنجار بودن مرزهای زوجینی حکایت می‌کند.

۴. روش تحلیل داده‌ها

در پژوهش حاضر متناسب با هدف پژوهش و ارائه نسخه کوتاه پرسشنامه ۶۶ گویه‌ای مرزهای زوجینی، کاهش تعداد سؤال‌های پرسشنامه در دو مرحله انجام شد؛ در مرحله نخست همبستگی بین سؤال‌های مؤلفه‌های پرسشنامه مورد بررسی قرار گرفت؛ در این فرایند افزون بر همبستگی‌های معنادار بین سؤالات، ملاحظات نظری نیز مورد توجه قرار گرفت تا حذف سؤالات به روایی محتوایی پرسشنامه آسیب جدی وارد نکند یا سؤال‌های متفاوتی که به دلیل یک عامل بیرونی همبسته شده‌اند از پرسشنامه حذف نشوند. با توجه به آنکه نسخه اصلی پرسشنامه مرزهای زوجینی از پشتوانه نظری برخوردار بود و مؤلفه‌های مورد سنجش توسط پرسشنامه یادشده روایی سازه مناسبی داشت؛ به منظور انتخاب سؤال و تدوین نسخه کوتاه پرسشنامه در مرحله اول از تحلیل عاملی تأییدی استفاده شد. بر این اساس یک‌بار هر یک از مؤلفه‌های مرزهای زوجینی با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی به صورت مجزا بررسی و یک‌بار کل سازه مرزهای زوجینی در تحلیل عاملی تأییدی وارد شد؛ بدین ترتیب ضرایب همبستگی معنادار بین سؤالات به ترتیب نزولی مشخص شد و چنانچه وجود همبستگی قوی بین دو سؤال براساس ملاحظات نظری تأیید می‌شد، سؤالی که دارای بار عاملی کوچک‌تر بود برای حذف انتخاب می‌شد. در مواردی نیز که همبستگی معنادار بین دو سؤال وجود داشت و سؤالات مربوط به نشانگرهای متفاوت و مهمی بودند هر دو سؤال در پرسشنامه ابقا می‌شد. در مرحله دوم پس از حذف سؤال‌هایی که در مرحله اول مشخص شده بودند، به منظور انتخاب سؤال‌هایی که بالاترین بار عاملی را روی هر یک از مؤلفه‌ها داشتند از مقدار برش $0/3$ استفاده شد. در این مرحله سؤال‌هایی که دارای بار عاملی کمتر از $0/3$ بودند برای حذف مشخص شدند. در این مرحله نیز ملاحظات نظری مورد توجه بود و سؤالاتی ابقا شدند که حذف آنها موجب آسیب به روایی محتوایی پرسشنامه می‌شد. به منظور بررسی پایایی فرم کوتاه از ضریب آلفای کرونباخ و برای تعیین میزان همسانی دو فرم در طبقه‌بندی پاسخگویان از میانه استفاده شد. به ازای نمره کل و هر یک از مؤلفه‌ها نمونه پاسخگویان به دو دسته افراد با نمره زیر میانه و بیشتر از میانه تقسیم شدند. این کار با استفاده از میانه حاصل از فرم اصلی و فرم کوتاه انجام شد. پس از آن، نسبت افرادی که در هر دو فرم به صورت یکسان پایین‌تر یا بالاتر از میانه قرار داشتند به عنوان نسبت همسانی طبقه‌بندی در نظر گرفته شد و معناداری این همسانی در طبقه‌بندی توسط آزمون توافق کاپا مورد بررسی قرار گرفت. کلیه تجزیه و تحلیل‌ها با استفاده از نرم‌افزارهای Spss و lisrel انجام شد.

۵. یافته‌های پژوهش

۵۱/۸ درصد پاسخگویان را زنان و ۴۸/۲ درصد را مردان تشکیل دادند. ۱۲ درصد پاسخگویان در بازه سنی ۲۰ تا ۲۵ سال بودند. سن ۲۳/۵ درصد پاسخگویان در فاصله بین ۲۶ تا ۳۰ سال قرار داشت. ۲۴/۷ درصد در بازه سنی ۳۱ تا ۳۵ سال و ۲۹/۵ درصد پاسخگویان در بازه سنی ۳۶ تا ۴۰ سال بودند. سن ۱۰/۳ درصد پاسخگویان بیشتر از ۴۰ سال بود. بیشترین فراوانی مربوط به پاسخگویانی بود که تحصیلات کارشناسی داشتند؛ این افراد ۳۲/۷ درصد کل پاسخگویان را تشکیل می‌دادند. در مرتبه بعد ۲۸ درصد پاسخگویان تحصیلات کارشناسی ارشد داشتند و تحصیلات ۲۱/۸ درصد از آنان در حد دیپلم بود؛ همچنین سطح تحصیلات ۱۱/۹ درصد زیردیپلم و تحصیلات ۴/۳ درصد در حد کاردانی و ۱/۳ درصد در حد دکتری بودند.

به منظور انتخاب گویه برای حذف شدن از همبستگی بین گویه‌ها استفاده شد. همبستگی‌های معنادار بین گویه‌ها حاصل از تحلیل عاملی تأییدی، ملاک بررسی محتوای گویه‌ها بود؛ بنابراین، چنانچه تحلیل عاملی تأییدی، وجود همبستگی معنادار بین دو یا چند گویه را تأیید می‌کرد محتوای گویه‌ها بررسی می‌شد و در صورت تأیید نظری همسانی دوگویه، گویه‌ای که بار عاملی کمتری داشت برای حذف انتخاب می‌شد. گویه‌های دارای همبستگی معنادار و گویه‌هایی که در مرحله اول برای حذف مشخص شدند به همراه بارعاملی هر سؤال در جدول ۱ آمده است.

جدول ۱: سؤالات حذف‌شده و سؤالات باقیمانده در فرم کوتاه

سؤالات در فرم اصلی	بارهای عاملی	سؤال باقیمانده در فرم کوتاه
من و همسرم همدیگر را به امور معنوی تشویق می‌کنیم.	۰/۴۰	من و همسرم همدیگر را در انجام امور دینی کمک می‌کنیم.
پایبندی همسر به دستورات دینی به من هم ربط دارد.	۰/۲۹	
من و همسرم همدیگر را در انجام امور دینی کمک می‌کنیم.	۰/۵۸	
تأمین نیازهای مادی خانواده ما برعهده مرد است.	۰/۳۱	در خانواده ما مدیریت خانواده برعهده مرد است.
در خانواده ما مدیریت خانواده برعهده مرد است.	۰/۶۵	
در خانواده ما، زن برای تعاملات بیرون از خانه با همسرش هماهنگ می‌کند.	۰/۳۲	در خانواده ما، زن برای خروج از منزل با همسرش هماهنگ می‌کند.
در خانواده ما، زن برای خروج از منزل با همسرش هماهنگ می‌کند.	۰/۶۳	
همسر مشکلات زندگی ما را با والدین خود مطرح می‌کند.	۰/۳۲	خانواده و اطرافیان از مشکلات من و همسرم اطلاع دارند.
خانواده و اطرافیان از مشکلات من و همسرم اطلاع دارند.	۰/۶۵	
من به نیاز جنسی همسر پاسخ می‌دهم.	۰/۲۶	من با میل و اشتیاق به نیاز جنسی همسر پاسخ می‌دهم.
من با میل و اشتیاق به نیاز جنسی همسر پاسخ می‌دهم.	۰/۷۹	
از آمیزش جنسی نامتعارف با همسر در صورت نارضایتی او پرهیز می‌کنم.	۰/۷۷	از آمیزش جنسی نامتعارف با همسر در صورت نارضایتی او پرهیز می‌کنم.
از آمیزش جنسی در زمان عادت ماهانه خودداری می‌کنم.	۰/۳۵	
همسرم محبت به من را بیان می‌کند.	۰/۲۰	همسرم با من زیبا و دلنشین صحبت می‌کند.
همسرم با من زیبا و دلنشین صحبت می‌کند.	۰/۵۲	
در گفتگوی با همسر از جملات و لحن زیبا استفاده می‌کنم.	۰/۵۳	در گفتگوی با همسر از جملات و لحن زیبا استفاده می‌کنم.
من کلمات و جملات محبت‌آمیز به همسر می‌گویم.	۰/۳۵	
من نشستن کنار همسر را دوست دارم.	۰/۵۱	من نشستن کنار همسر را دوست دارم.
من و همسر در هنگام غذا خوردن کنار همدیگر می‌نشینیم.	۰/۳۲	
من محبت به همسر را بیان می‌کنم.	۰/۵۱	من محبت به همسر را بیان می‌کنم.
من کلمات و جملات محبت‌آمیز به همسر می‌گویم.	۰/۲۳	
همسر به من توهین می‌کند.	۰/۲۰	همسرم با من زیبا و دلنشین صحبت می‌کند.
همسر مرا تحقیر می‌کند.	۰/۲۴	
همسرم با من زیبا و دلنشین صحبت می‌کند.	۰/۵۲	
روابط جنسی من، محدود به همسر می‌باشد.	۰/۶۱	روابط جنسی من، محدود به همسر می‌باشد.
تعهد زناشویی محدودیت نامعقولی است.	۰/۲۱	
برخی لذت بردن‌ها از تعامل با نامحرم مغایرتی با تعهد زناشویی ندارد.	۰/۳۰	ارتباط تلفنی و دوستی با جنس مخالف در فضای مجازی مخالف تعهد زناشویی نیست.
دوستی با جنس مخالف در فضای مجازی مخالف تعهد زناشویی نیست.	۰/۵۹	
من و همسر در مورد چگونگی پرداخت مهریه با هم توافق کرده‌ایم.	۰/۲۱	در خانواده ما، زن نسبت به اموال شخصی خود استقلال دارد.
در خانواده ما، زن نسبت به اموال شخصی خود استقلال دارد.	۰/۸۰	
در خانواده ما مدیریت خانواده برعهده مرد است.	۰/۷۲	در خانواده ما مدیریت خانواده برعهده مرد است.
در خانواده ما، زن مدیریت مرد را پذیرفته است.	۰/۳۳	
خانواده و اطرافیان از مشکلات من و همسرم اطلاع دارند.	۰/۵۰	خانواده و اطرافیان از مشکلات من و همسرم اطلاع دارند.
در صورت بروز اختلاف بین من و همسر، تلاش می‌کنم کسی از آن آگاه نشود.	۰/۶۵	
تلاش می‌کنم دیگران از مسائل خانوادگی ما آگاه نشوند.	۰/۳۲	

به منظور بررسی روایی فرم کوتاه از همبستگی بین نمرات فرم اصلی و فرم کوتاه استفاده شد. برای کل پرسشنامه همبستگی بین دو فرم ۰/۹۶ است. همبستگی بین دو فرم کوتاه و اولیه برای مؤلفه‌ها به ترتیب برای تعهد خاص زناشویی ۰/۹۲، برای حدود تعاملات جنسی ۰/۹۰، برای حدود تعاملات غیرجنسی ۰/۹۳، برای رازداری خانوادگی ۰/۹۵ است.

به منظور اطمینان از پایایی فرم کوتاه مقدار آلفای کرونباخ کل پرسشنامه و مؤلفه‌ها در دو فرم اصلی و کوتاه مقایسه شد که نتایج آن در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲: مقایسه پایایی فرم اصلی و فرم کوتاه پرسشنامه

عنوان مؤلفه	آلفای کرونباخ فرم اصلی	آلفای کرونباخ فرم کوتاه
تعهد زناشویی	۰/۷۵	۰/۷۳
تعاملات جنسی	۰/۷۹	۰/۷۷
رازداری خانوادگی	۰/۸۰	۰/۷۲
تعاملات غیرجنسی	۰/۷۵	۰/۸۳
فضای فیزیکی - روانی اختصاصی	۰/۷۷	۰/۷۷
کل پرسشنامه	۰/۹۰	۰/۸۹

مقادیر جدول ۲ نشان می‌دهد پایایی فرم کوتاه‌شده به پایایی فرم اصلی نزدیک است؛ افزون بر آن کمترین میزان آلفای کرونباخ در فرم کوتاه برای مؤلفه رازداری خانوادگی ۰/۷۲ است که واجد حداقل مقدار لازم برای پایایی می‌باشد. پایایی کل فرم کوتاه پرسشنامه ۰/۸۹ است که میزان پایایی مناسب پرسشنامه را نشان می‌دهد.

برای تعیین میزان همسانی دو فرم در طبقه‌بندی پاسخگویان از میانه استفاده شد. به ازای نمره کل و هر یک از مؤلفه‌ها نمونه پاسخگویان به دو دسته افراد با نمره زیر میانه و بیشتر از میانه تقسیم شدند. این کار با استفاده از میانه حاصل از فرم اصلی و فرم کوتاه انجام شد. نتایج طبقه‌بندی دو فرم و درصد توافق دو طبقه‌بندی به‌همراه ضریب توافق کاپا در جدول ۳ آمده است.

جدول ۳: درصد توافق دو فرم در طبقه‌بندی پاسخگویان به‌همراه ضریب توافق کاپا

فرم اولیه	فرم کوتاه		درصد توافق	ضریب توافق کاپا	سطح معنی‌داری
	زیر میانه	بالای میانه			
نمره کل	زیر میانه	%۴۳/۸	۸۹/۵	۰/۷۹	۰/۰۰۰۱
	بالای میانه	%۳/۳			
تعهد زناشویی	زیر میانه	%۴۴/۳	۹۱/۴	۰/۸۳	۰/۰۰۰۱
	بالای میانه	%۰/۰			
حدود تعاملات جنسی	زیر میانه	%۴۲/۴	۸۷/۶	۰/۷۵	۰/۰۰۰۱
	بالای میانه	%۱/۴			
حدود تعاملات غیرجنسی	زیر میانه	%۴۲/۹	۸۷/۷	۰/۷۵	۰/۰۰۰۱
	بالای میانه	%۲/۴			
رازداری خانوادگی	زیر میانه	%۴۲/۹	۸۸/۷	۰/۷۶	۰/۰۰۰۱
	بالای میانه	%۰/۰			

همان‌گونه که مشاهده می‌شود، میزان توافق دو فرم براساس نمره کل دو فرم ۸۹/۵ درصد و ضریب توافق کاپا نیز ۰/۷۹ است؛ همچنین برای مؤلفه‌ها میزان توافق بین دو فرم کوتاه و اصلی بین ۸۷/۶ تا ۹۱/۴ درصد و ضریب کاپای مربوطه بین ۰/۷۵ تا ۰/۸۳ و همه ضرایب معنادار است. با توجه به آنکه از مؤلفه فضای روانی - فیزیکی اختصاصی هیچ سؤالی حذف نشد و سؤالات این مؤلفه به‌صورت کامل به فرم کوتاه منتقل شد، مقایسه این مؤلفه در جدول ۳ غیرضروری بود؛ بنابراین می‌توان نتیجه گرفت که فرم کوتاه به اندازه فرم اولیه دارای می‌توان از این فرم به جای فرم اولیه استفاده کرد.

درنهایت فرم کوتاه‌شده پرسشنامه مرزهای زوجینی خانواده دارای ۳۵ سؤال چهارگزینه‌ای است که به گزینه «اصلاً - بسیار کم» نمره ۱؛ «کم» نمره ۲؛ «زیاد» نمره ۳ و «بسیار زیاد - همیشه» نمره ۴ اختصاص می‌یابد. پرسشنامه نهایی به‌همراه مؤلفه‌های مورد سنجش هر یک از گویه‌ها در جدول ۴ ارائه می‌شود.

جدول ۴: گویه‌های فرم کوتاه پرسشنامه به همراه مؤلفه‌های مورد سنجش هر گویه (فرم نهایی قابل استفاده در تحقیقات)

ردیف	گویه	مؤلفه
۱	در گفتگوی با همسر، از جملات و لحن زیبا استفاده می‌کنم.	حدود تعاملات غیرجنسی
۲	من محبت به همسر را بیان می‌کنم.	حدود تعاملات غیرجنسی
۳	من نشستن کنار همسر را دوست دارم.	حدود تعاملات غیرجنسی
۴	همسر در منزل آراسته است.	حدود تعاملات غیرجنسی
۵	من در منزل آراسته هستم.	حدود تعاملات غیرجنسی
۶	من و همسر به کسی اجازه نمی‌دهیم در کارها و تصمیمات خصوصی ما دخالت کند.	فضای روانی - فیزیکی اختصاصی
۷	من و همسر زمان‌های خاصی با هم خلوت می‌کنیم.	فضای روانی - فیزیکی اختصاصی
۸	همسر به دیگران اجازه می‌دهد که در مسائل و تصمیمات خصوصی ما دخالت کنند.	فضای روانی - فیزیکی اختصاصی
۹	وقتی با همسر خلوت می‌کنیم کسی حق ورود به آن مکان را ندارد.	فضای روانی - فیزیکی اختصاصی
۱۰	روابط جنسی من، محدود به همسر می‌باشد.	تعهد خاص زناشویی
۱۱	به ارتباط جنسی با غیرهمسر فکر می‌کنم.	تعهد خاص زناشویی
۱۲	هنگام رابطه جنسی با همسر به فرد دیگری فکر می‌کنم.	تعهد خاص زناشویی
۱۳	دوستی با جنس مخالف در فضای مجازی مخالف تعهد زناشویی است.	تعهد خاص زناشویی
۱۴	از اموال همسر محافظت می‌کنم.	حدود تعاملات غیرجنسی
۱۵	من و همسر در منزل برای خلوت کردن با هم مکان خاصی داریم.	فضای روانی - فیزیکی اختصاصی
۱۶	زمانی که رفتار همسر خارج از چارچوب‌های شرعی باشد، به او تذکر می‌دهم.	حدود تعاملات غیرجنسی
۱۷	من و همسر همدیگر را در انجام امور دینی کمک می‌کنیم.	حدود تعاملات غیرجنسی
۱۸	در خانواده ما، زن نسبت به اموال شخصی خود استقلال دارد.	حدود تعاملات غیرجنسی
۱۹	در خانواده ما مدیریت خانواده برعهده مرد است.	حدود تعاملات غیرجنسی
۲۰	در خانواده ما، زن برای تعاملات بیرون از خانه با همسرش هماهنگ می‌کند.	حدود تعاملات غیرجنسی
۲۱	من زیبایی‌های همسر را نزد نامحرم بیان می‌کنم.	رازداری
۲۲	اعضای خانواده می‌دانند برای ورود به خلوت من و همسر باید اجازه بگیرند.	فضای روانی - فیزیکی اختصاصی
۲۳	همسر زیبایی‌های نامحرم را نزد من بیان می‌کند.	رازداری
۲۴	خانواده و اطرافیان از مشکلات من و همسر اطلاع دارند.	رازداری
۲۵	من برخی جزئیات روابط جنسی با همسر را برای اطرافیان قابل اعتماد بازگو کرده‌ام.	رازداری
۲۶	من زیبایی‌های نامحرم را برای همسر تعریف می‌کنم.	رازداری
۲۷	همسر جزئیات روابط جنسی ما را نزد برخی افراد بیان کرده است.	رازداری
۲۸	از آمیزش جنسی نامتعارف با همسر پرهیز می‌کنم.	حدود تعاملات جنسی
۲۹	من و همسر زمان‌هایی را برای ارضای نیازهای عاطفی همدیگر اختصاص می‌دهیم.	حدود تعاملات جنسی
۳۰	من با میل و اشتیاق به نیاز جنسی همسر پاسخ می‌دهم.	حدود تعاملات جنسی
۳۱	همسر فقط به ارضای نیاز جنسی خودش اهمیت می‌دهد.	حدود تعاملات جنسی
۳۲	همسر به نیاز جنسی من پاسخ می‌دهد.	حدود تعاملات جنسی
۳۳	من و همسر در امور فردی و زوجینی با یکدیگر مشورت می‌کنیم.	حدود تعاملات غیرجنسی
۳۴	همسر با من زیبا و دلنشین صحبت می‌کند.	حدود تعاملات غیرجنسی
۳۵	من و همسر برای انجام وظایف خانوادگی به یکدیگر کمک می‌کنیم.	حدود تعاملات غیرجنسی

همان‌گونه که در جدول ۴ مشاهده می‌شود، تعهد خاص زناشویی با چهار گویه ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳ سنجیده می‌شود. برای سنجش حدود تعاملات جنسی، پنج گویه ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲ در نظر گرفته شده است. سنجش رازداری خانوادگی توسط شش گویه ۲۱، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷ انجام می‌شود. برای سنجش حدود تعاملات غیرجنسی، چهارده گویه ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۱۴، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۳۳، ۳۴، ۳۵ طراحی و فضای روانی - فیزیکی اختصاصی با شش گویه ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۵، ۲۲ سنجیده می‌شود.

در فرم کوتاه پرسشنامه، نمره گذاری گویه‌های ۸، ۱۱، ۱۲، ۲۱، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۳۱ به صورت معکوس انجام می‌شود. نمره بالا در این پرسشنامه نشان‌دهنده مطابقت تعاملات آنان با معیارهای دینی، نگرش مثبت زوجین نسبت به یکدیگر و پایبندی آنان به قوانین اخلاقی و حقوقی زیرمنظومه زوجینی است و از بهنجار بودن مرزهای زوجینی حکایت می‌کند.

۶. بحث و نتیجه‌گیری

هدف پژوهش حاضر تدوین فرم کوتاه پرسشنامه مرزهای زوجینی براساس پرسشنامه فرم بلند ۶۶ گویه‌ای مرزهای زوجینی بود که از سوی هوشیاری (۱۳۹۹) براساس منابع اسلامی تهیه و منتشر شد. حاصل تجزیه و تحلیل آماری داده‌های پژوهش جدید و ترکیب آن با ملاحظات نظری، پرسشنامه‌ای با ۳۵ گویه است که چهار مؤلفه «تعهد خاص زناشویی»، «حدود تعاملات جنسی زوجین»، «حدود تعاملات غیرجنسی زوجین»، «رازداری خانوادگی» و «فضای روانی - فیزیکی اختصاصی زوجین» را می‌سنجد. همبستگی نتایج حاصل از فرم کوتاه و فرم اصلی ۰/۹۶ می‌باشد که نشان می‌دهد این فرم کوتاه می‌تواند ۰/۹۲ واریانس پاسخ‌ها به فرم اصلی را تبیین کند.

مهم‌ترین دلیل حذف شدن گویه‌ها، وجود چند گویه با محتوای همسان بود (ویژگی متورم). به‌طور طبیعی در زمان تدوین نسخه اصلی پرسشنامه، محقق تلاش می‌کند تعداد گویه‌های بیشتری طراحی کند و برای هر نشانگر چندین گویه با عبارت‌پردازی‌های مختلف قرار دهد تا در صورتی که به هر دلیل برخی از گویه‌ها در روند بررسی روایی و پایایی و هنجاریابی حذف شدند، روایی محتوایی پرسشنامه دچار آسیب جدی نشود. در فرایند تدوین نسخه کوتاه پرسشنامه از بین گویه‌های یادشده، بهترین گویه‌ها انتخاب شدند که بیشترین بار عاملی را به‌همراه داشتند.

در فرایند تدوین نسخه کوتاه پرسشنامه، گویه‌های مؤلفه «حدود انتظارات دوسویه» نشان می‌دهد که از نظر محتوایی قرابت زیادی به گویه‌های مؤلفه «حدود تعاملات غیرجنسی زوجین» دارد. تحلیل‌های آماری نیز این قرابت محتوایی را تأیید کرد؛ بنابراین گویه‌های این دو مؤلفه در هم ترکیب شد و با عنوان مؤلفه «حدود تعاملات غیرجنسی زوجین» قرار گرفت. در پرسشنامه اصلی مرزهای زوجینی، حدود انتظارات دوسویه شامل تعاملات همسران و محدوده انتظارات آنان از یکدیگر در رابطه با حقوق و تکالیف طرفینی است. اعمال مدیریت و سرپرستی توسط مرد، پذیرش اقتدار و مدیریت مرد توسط زن، پابندی مرد به حدود کیفی مدیریت خانواده، پابندی زوجین به حدود اقتصادی طرفینی، حریم مشترک معنویت و دینداری و محافظت از آبرو و اموال همدیگر است. هر چند توجه به حدود انتظارات دوسویه به‌صورت مستقل در تعاملات اعضای خانواده اثرهای زیادی دارد، اما با توجه به ماهیت این نوع تعاملات می‌توان آن را نوع خاصی از تعاملات غیرجنسی تعبیر کرد. در پرسشنامه اصلی حدود تعاملات غیرجنسی عبارت از تمامی قوانین و آداب اخلاقی غیرالزامی تعاملات همسران می‌باشد که در قرآن کریم با اصطلاح «معاشرت معروف» در زمان تفاهم و «امساک به معروف» یا «جدایی به معروف و احسان» در صورت تعارضات زناشویی یک و دو طرفه تعبیر شده است. نفوذپذیری در مقابل خانواده اصلی و نفوذپذیری در برابر همسر (ر.ک: پسندیده و دیگران، ۱۳۹۷) ارضای نیازهای عاطفی طرفینی و ابراز محبت زبانی، بدرقه و استقبال زوجین نسبت به یکدیگر،^۱ خوش‌زبانی^۲ و نادیده گرفتن برخی لغزش‌ها، خرید هدیه و سوغات^۳ و تعاون و همکاری در امور دینی و دنیوی^۴ از مصادیق معاشرت معروف و مرزهای اخلاقی زوجینی است.

فرم کوتاه پرسشنامه مرزهای زوجینی، افزون‌بر اینکه واجد همه ویژگی‌های پرسشنامه اصلی شامل مبنای نظری دقیق و مبتنی بر معارف اسلامی و روایی و پایایی مناسب است، به‌دلیل تعداد گویه‌های کمتر و پرداختن به گویه‌هایی که با بیشترین بار عاملی نشانگرها را می‌سنجد، می‌تواند در پژوهش‌ها کارایی بهتر و بیشتری داشته باشد.

۱. «جاء رجل إلى رسول الله ﷺ فقال إن لي زوجة إذا دخلت تلقتني وإذا خرجت شيعتني... فقال ﷺ: «إن لله عملاً و هذو من عماله لها نصف أجر الشهيد» (صدوق، ۱۴۱۳، ج ۳، ص ۳۸۹).

۲. عنه: «... وأحسنوا لهنّ المقال لعلهنّ يحسنّ الفعال» (قمی، ۱۴۱۳، ج ۲۵، ص ۵۴۴).

۳. عن رسول الله ﷺ: «من دخل السوق فاشترى ثعبنة فحملها إلى عياله كان كحامل صدقة...» (حر عاملی، ۱۴۱۶، ج ۲۱، ص ۵۱۵)؛ عن الصادق: «إذا سافر أحدكم فقدم من سفره فليأت أهله بما تيسر ولو بحجر» (همان، ج ۱۱، ص ۴۶۰).

۴. «... فسأل علياً كيف وجدت أهلك قال نعم العون على طاعة الله...» (مجلسی، ۱۴۰۴، ج ۴۳، ص ۱۱۸)؛ «جاء رجل إلى رسول الله ﷺ فقال إن لي زوجة... وإذا رأيته مني ما يهمني... إن كنت تهتم بأمر آخرتك فذاك الله همّاً فقال... لها نصف أجر الشهيد» (صدوق، ۱۴۱۳، ج ۳، ص ۳۸۹)؛ عن الصادق: «... فامرأة ودود - تعين زوجها على دهره لذيّنة و آخرته و لا تعين الدهر عليه...» (همان، ص ۳۸۷)؛ «و جاء رجل إلى رسول الله ﷺ فقال إن لي زوجة إذا دخلت تلقتني وإذا خرجت شيعتني وإذا رأيته مني ما يهمني... إن كنت تهتم لرؤفك فقد تكفل لك به غيرك و إن كنت تهتم بأمر آخرتك فذاك الله همّاً فمن رسول الله: إن لله عملاً و هذو من عماله لها نصف أجر الشهيد» (همان، ص ۳۸۹).

منابع

۱. قرآن کریم. (۱۳۷۶). ترجمه مکارم شیرازی. تهران: دارالقرآن الکریم.
۲. جان بزرگی، مسعود؛ پسندیده، عباس و مسعود آذربایجانی. (۱۳۹۸). خانواده‌درمانی معنوی خداسو. قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۳. حرعاملی، محمدبن حسن. (۱۴۱۶). وسائل الشیعه. قم: مؤسسه آل‌البیت.
۴. سالاری فر، محمدرضا. (۱۳۹۵). زوج‌درمانی با رویکرد اسلامی. قم: پژوهشگاه حوزه و دانشگاه.
۵. طبرسی، فضل بن حسن. (۱۴۰۷). مجمع البیان فی تفسیر القرآن. تهران: ناصرخسرو.
۶. طبری، محمد بن جریر. (۱۴۱۲). جامع البیان فی تفسیر القرآن. مصر: المطبعة المیمنیة.
۷. قمی، جعفر بن احمد. (۱۴۱۳). جامع الأحادیث. مشهد: مؤسسه طبع و نشر آستان قدس.
۸. گلدنبرگ، هربرت و آیرین گلدنبرگ. (۱۳۹۸). مروری بر خانواده‌درمانی. ترجمه مهرداد فیروزبخت، تهران: رسا.
۹. متقی، علی بن حسام‌الدین. (۱۴۰۹). کنز العمال فی سنن الاقوال و الأفعال. بیروت: مؤسسة الرسالة.
۱۰. مجلسی، محمدباقر. (۱۴۰۴). بحارالانوار. بیروت: مؤسسه الوفاء.
۱۱. محمدی ری‌شهری، محمد. (۱۳۸۹). تحکیم خانواده از نگاه قرآن و حدیث، تهران: مشعر.
۱۲. هوشیاری، جعفر؛ صفورایی پاریزی، محمدمهدی؛ جزایری، سیدحمید و حسن تقییان. (۱۳۹۹ الف). «تبیین مرزهای خانواده براساس قرآن کریم و ساخت پرسشنامه سنجش آن». رساله دکتری، مجتمع آموزش عالی علوم انسانی اسلامی جامعه المصطفی، قم.
۱۳. «_____». (۱۴۰۰). «ساخت و اعتباریابی پرسشنامه سنجش مرزهای روان‌شناختی خانواده براساس قرآن کریم». مطالعات اسلام و روان‌شناسی، ۱۵(۲۸): ۷-۲۹.
۱۴. «_____». (۱۳۹۹ ب)، «مرزهای درونی خانواده از نگاه روان‌شناسی و قرآن کریم». پژوهشنامه اسلامی زنان و خانواده، ۸(۲۰): ۳۲-۹.
۱۵. هومن، حیدرعلی. (۱۳۹۱). مدلیابی معادلات ساختاری با کاربرد لیزرل. تهران: سمت.

References

16. Bagarozzi, D. (2015), Enhancing intimacy in marriage: a clinician's guide. Zahra-Andouz, Hasan-Hamidpou, Translator. Tehran: Arjmand (Persian).
17. Djurdjevic, M. & Roca Girona, J. (2016), Mixed couples and critical cosmopolitanism: Experiences of cross-border love. Journal of Intercultural Studies; 37(4), 390-405.
18. Goldenberg, H. & Goldenberg, A. (2019), Family Therapy. Mehrdad-FirouzBakhsh, Translator. Tehran: Rasa (Persian).
19. Klug, K. & Niemand, T. 2021, The lifestyle of sustainability: Testing a behavioral measure of precycling, Journal of Cleaner Production, (297), 128-134.

پرسشنامه سنجش مرزهای درونی زوجینی

دوست عزیز، از همراهی شما در انجام این پژوهش صمیمانه سپاسگزارم. پرسشنامه نام و نام خانوادگی نداشته و اطلاعات شما کاملاً محرمانه باقی می ماند.

لطفاً:

هیچ سؤالی را بدون پاسخ نگذارید و تنها یک پاسخ را که مطابق رفتارها و ایده های کنونی شماست (نه ایده آل) علامت بزنید. پرسشنامه برای مرد و زن طراحی شده است؛ از این رو منظور از همسر برای بانوان «شوهر» و برای آقایان «زن» است.

ردیف	سؤالها	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۱	در گفتگوی با همسر، از جملات و لحن زیبا استفاده می کنم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۲	من محبت به همسر را بیان می کنم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۳	من نشستن کنار همسر را دوست دارم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۴	همسر در منزل آراسته است.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۵	من در منزل آراسته هستم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۶	من و همسر به کسی اجازه نمی دهیم در کارها و تصمیمات خصوصی ما دخالت کند.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۷	من و همسر زمان های خاصی با هم خلوت می کنیم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۸	همسر به دیگران اجازه می دهد که در مسائل و تصمیمات خصوصی ما دخالت کنند.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۹	وقتی با همسر خلوت می کنیم کسی حق ورود به آن مکان را ندارد.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۱۰	روابط جنسی من، محدود به همسر می باشد.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۱۱	به ارتباط جنسی با غیرهمسر فکر می کنم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۱۲	هنگام رابطه جنسی با همسر به فرد دیگری فکر می کنم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۱۳	ارتباط تلفنی و دوستی با جنس مخالف در فضای مجازی مخالف تعهد زناشویی نیست.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۱۴	از اموال همسر محافظت می کنم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۱۵	من و همسر در منزل برای خلوت کردن با هم مکان خاصی داریم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۱۶	زمانی که رفتار همسر خارج از چارچوب های شرعی باشد، به او تذکر می دهم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۱۷	من و همسر همدیگر را در انجام امور دینی کمک می کنیم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۱۸	در خانواده ما، زن نسبت به اموال شخصی خود استقلال دارد.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۱۹	در خانواده ما مدیریت خانواده برعهده مرد است.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۲۰	در خانواده ما، زن برای تعاملات بیرون از خانه، با همسرش هماهنگ می کند.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۲۱	من زیبایی های همسر را نزد نامحرم بیان می کنم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۲۲	اعضای خانواده می دانند برای ورود به خلوت من و همسر باید اجازه بگیرند.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۲۳	همسر زیبایی های نامحرم را نزد من بیان می کند.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۲۴	خانواده و اطرافیان از مشکلات من و همسر اطلاع دارند.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۲۵	من برخی جزئیات روابط جنسی با همسر را برای اطرافیان قابل اعتماد بازگو کرده ام.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۲۶	من زیبایی های نامحرم را برای همسر تعریف می کنم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۲۷	همسر جزئیات روابط جنسی ما را نزد برخی افراد بیان کرده است.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۲۸	از آمیزش جنسی نامتعارف با همسر در صورت نارضایتی او، پرهیز می کنم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۲۹	من و همسر زمان هایی را برای ارضای نیازهای عاطفی همدیگر اختصاص می دهیم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۳۰	من با میل و اشتیاق به نیاز جنسی همسر پاسخ می دهم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۳۱	همسر فقط به ارضای نیاز جنسی خودش اهمیت می دهد.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۳۲	همسر به نیاز جنسی من پاسخ می دهد.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۳۳	من و همسر در امور فردی و زوجینی با یکدیگر مشورت می کنیم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۳۴	همسر با من زیبا و دلنشین صحبت می کند.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه
۳۵	من و همسر برای انجام وظایف خانوادگی به یکدیگر کمک می کنیم.	اصلاً - بسیار کم	کم	زیاد	بسیار زیاد - همیشه